

daken, waarmee het Nederlandse tv-tijdperk begon. Her en der werden gemeentelijke verordeningen aanvaard, die in het begintijd van de omroep alleen bestond (en dan ook nog maar kort) in het deel van het Koninkrijk der Nederlanden dat nog niet rijp werd geacht voor democratie: Ned. Indie. Hier speelde beduchtheid een rol voor radiopropaganda uit Moskou. Tijdens de bezettingsjaren bestond er feitelijk een antenneverbod in Nederland. Terecht heette de „kabel“-radio in die dagen „Duitse radio“.

Was de „draadloze“, zoals de radio aanvankelijk heette, de schrik van elke tot manipuleren geneigde macht, draad-omroep viel wel onder controle te houden. Wanneer Nederland terwille van de radio in de jaren dertig was bekabeld, (technisch was dat zeer goed mogelijk) dan had de Duitse bezetter een sterkere controlemogelijkheid gehad op de informatie. Tegelijk – zo mag worden verondersteld – zou het door de „draadloze“ bevorderde proces van ontzuiling van de Nederlandse samenleving trager zijn verlopen. Zelfs in kringen van de Geref. Gemeenten, waar de EO (draadloos bezig) als een lichtzinnig avontuur wordt afgewezen, leven geen principiële bezwaren tegen draadomroep mits uitsluitend het „eigen geluid“ kan worden ontvangen.

Geruisloos

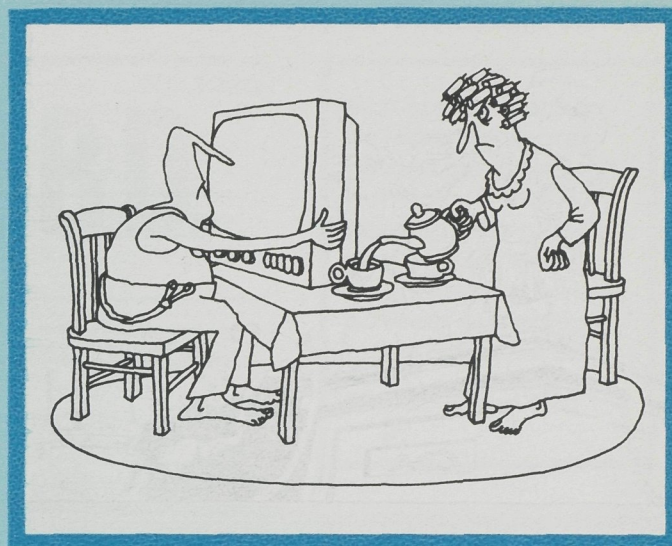
Het is eigenlijk verbazingwekkend dat de kabel zo geruisloos is geaccepteerd door diverse gemeentebesturen. Van een her en der de kop opstekende verontrusting over de vraag hoe dat nu zat met de communicatievrijheid, is althans niets gebleken. Het ordelijk en netjes houden van het publieke erf geniet in ons land een zeer hoge prioriteit.

De macht van de schoonheidscommissies moet mede daaruit worden verklaard.

Zelfs de toch bepaald niet bescheiden reclame accepteert in ons land strakkere grenzen dan elders worden getrokken, wanneer het gaat om het netjes houden van het landschap. Reeksen reclameborden langs de verkeerswegen zoals in Frankrijk zijn hier niet toegestaan zonder dat dit gevoeld wordt als een ontoelaatbare beperking van de vrijheid van meningsuiting.

Pas geleidelijk aan drong het door welke ingrijpende gevolgen het in ons land gegroeide kabelnet kan hebben. Terwijl reeds ongeveer 2 1/2 miljoen woningen zijn bekabeld, bestudeert thans de Wetenschappelijke Raad voor het Regeringsbeleid eerst welke mogelijkheden daarin allemaal schuilen. In theorie zijn die niet gering. Al kunnen weinigen zich nog een voorstelling maken wat dat allemaal precies betekent, sind jaren circuleren in de pers begrippen als Viewdata, Teletekst, kiestelevisie, en beeldtelefoon. Over een elektronische krant wordt gepraat en over elektronische winkelen (vandaar wellicht de belangstelling van V. en D. in Deltakabel).

Vanuit het bedrijfsleven (Deltakabel) is de regering verweten dat de PTT kunstmatig de mogelijkheden zou hebben beperkt. Van de zijde van de PTT viel daarentegen de afgelopen jaren de vraag

naar de regering te beluisteren hoeveel mogelijkheden men wenste. Hoeveel radio- en tv-programma's b.v. zou het Nederlandse publiek willen ontvangen? Geen mens wist daarop een zinnig antwoord te geven. Maar er is alle reden om te pleiten voor een stelsel, waarbij de consument zelf kan uitmaken wat hij wel of niet uit een aangeboden dienstenpakket wenst te ontvangen (en te betalen!)

En wie maakt uit wat al of niet in het pakket wordt opgenomen? Welke criteria zullen daarbij gelden. Elke keuze is een selectie, die aangevochten kan worden met verwijten van censuur en bevoogding. Zeker wanneer het in de toekomst mogelijk zal wemelen van satelieten, redt men het niet met de stelling dat de kabel alles zal moeten doorgeven wat een particulier (als hij maar voldoende dure schotelantennes in zijn tuin weet op te stellen) ook zou kunnen ontvangen. En wie maakt dan de keuze. En op grond van welke criteria?

Internationaal

Internationaal is er nog niets geregeld. Rusland en de derde wereldlanden wensen zich af te schermen tegen politieke en culturele beïnvloeding door het Westen vanuit de ruimte, maar de V.S. bepleiten volledige vrijheid, (Helsinki). Zal omgekeerd zonder slag of stoot het signaal van een Oostduitse sateliet door Nederlandse kabelnetten worden verspreid? Het taalprobleem is niet groter dan van de drie Westduitse netten, die de bekabelde thans worden aangeboden. Moet de Zuidafrikaanse Uitsaaiorganisatie worden doorgegeven? De blanken in dit gebied hebben zowel het geld als het verlangen om in de westelijke landen hun politiek te propageren, zoals bleek uit de affaire-Rhodie.

Maar een ANC-sateliet boven Zuid-Afrika (te financieren door Moskou of de Wereldraad van Kerken) zal stellig weer de nodige ergernis in Pretoria oproepen. En hoe zit het met de Amerikanen zelf? De behendige wijze waarop Iran weet door te dringen op de Amerikaanse televisie met al dan niet hersengespoelde gegijzelden, roept aan de overzijde van de oceaan de nodige wrevel op. Kortom, het tijdperk van de sateliet-televisie